

Geloof als een mosterdzaadje: lessen in vertrouwen

Ledevaartkerk Chaam, zondag 2 oktober 2022

Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Habakuk 3: 1-3 en 16-19 (Willibrordvertaling)

Tweede Schriftlezing: Lucas 17: 5-10 (Willibrordvertaling)

Inleiding

Over de profeet Habakuk is heel weinig bekend. Alleen al daarom is het leuk dat hij een keer op het rooster staat. Zijn profetie bestaat uit slechts drie hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk roept hij God ter verantwoording. Hoe lang moet ik nog roepen, terwijl U niet luistert! Dat begin maakt zijn profetie uniek. Anders dan andere profeten begint hij niet met verwijten aan het volk, maar met verwijten aan de God van Israël. Habakuk erkent dat Israël gezondigd heeft, maar de onderdrukking door de Assyriërs is buitenproportioneel. Het antwoord van God, dat de Babyloniërs hen zullen verdrijven, overtuigt Habakuk niet helemaal. De Babyloniërs zijn ook geen lieverdjes. Habakuk blijft waakzaam. In het tweede hoofdstuk volgen enkele we-orakels gericht tegen de onderdrukkers. De profetie eindigt met een gebed of een lofzang in hoofdstuk 3. Daar lezen we vandaag een gedeelte uit.

Habakuk profeteert over vertrouwen en rechtvaardigheid. Waar baseer je je vertrouwen op te midden van allerlei onrecht. Die vraag stellen de leerlingen letterlijk aan Jezus. 'Geef ons meer geloof!' staat er in de gebruikelijke vertaling. Geloof en vertrouwen zijn in het Grieks hetzelfde woord. 'Versterk ons vertrouwen' staat er in de Willibrordvertaling. Vervolgens gaat het gesprek over vertrouwen en verwachtingen. Jezus had verhalen en gelijkenissen verteld over armelui die op een feestmaal worden genodigd, over een verkwistende zoon die met open armen ontvangen wordt, over de omkering van verhoudingen tussen slaaf en meester. Over de arme Lazarus die wordt opgenomen in de hemel. Mag je als slaaf of knecht verwachten dat je meester je bedient? Dat is nog maar de vraag....

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Vijgenboom en wingerd dragen geen vrucht, oosten zijn mislukt en schapen zijn verdwenen. De winter staat voor de deur en de gasprijzen blijven stijgen. Uit Rusland komt steeds meer oorlogszuchtige taal. In Brazilië zit een dictator die waarschijnlijk niet zal vertrekken als hij vandaag wellicht de verkiezingen gaat verliezen. Overall steekt de angst voor corona weer de kop op en intussen blijft het milieu een punt van grote zorg. De onderwerpen van onze zorgen zijn veranderd, maar de manier waarop we met onze bezorgdheid omgaan is sinds de profetie van Habakuk nauwelijks veranderd. De vraag uit het evangelie zou zomaar kunnen opkomen: Versterk ons vertrouwen, geef ons geloof! Zoveel ellende, zoveel onzekerheid, dat kunnen wij niet aan. En toch.... Habakuk blijft zich in de Eeuwige verheugen, hij blijft

vol vertrouwen een jubel voor God aanheffen. Zelfs als de zeespiegel gaat stijgen, dan nog zing ik Gods lof! Zo zou Habakuk in onze tijd kunnen zingen. En tegelijkertijd zou hij natuurlijk de milieubeweging blijven steunen.

Ons evangeliefragment begint met die vraag over vertrouwen, maar het lijkt hier evenzeer over verwachtingen te gaan. Vlak hiervoor heeft het verhaal over de arme Lazarus geklonken. De bedelaar die stierf voor de poort van een rijke man. Als die rijke man sterft, vraagt deze vanuit het dodenrijk om hulp. Maar nee, Mozes en de profeten hebben de boodschap al verteld. Het zou duidelijk moeten zijn wat God van mensen verwacht. Maar goed, mensen zijn feilbare wezens, iedereen maakt fouten. Kunnen wij wel aan die verwachting voldoen? Het lijkt wel of de leerlingen een beetje faalangstig zijn geworden. Ze zijn bang dat hun vertrouwen, hun geloof niet voldoende is. Opvallend is dat Lucas hier spreekt over apostelen. Aan het begin van hoofdstuk 17 schrijft hij 'leerlingen'. Over het algemeen zijn leerlingen in ontwikkeling, ze dragen zelf meestal nog geen verantwoordelijkheid. Ze luisteren naar de lessen die Jezus hun geeft. Apostelen zijn boodschappers, gezanten. Zij zijn degenen die zelf de boodschap uit moeten dragen. In hun rol van apostelen vragen ze aan Jezus: Versterk ons vertrouwen! Geef ons geloof! Dat zullen ze nodig hebben als boodschappers. Ze hebben zoveel lessen in zich opgenomen, dat ze misschien ontmoedigd zijn geraakt. Is dat alles bij elkaar niet veel te veel? Kunnen ze de verwachtingen wel waarmaken die Jezus van zijn apostelen, van zijn boodschappers heeft?

Als antwoord vertelt Jezus twee verhalen. Allereerst een bemoedigend verhaal. Zelfs als je vertrouwen zo klein is als een mosterdzaadje, dan nog is het genoeg om het onmogelijke te volbrengen. Een moerbeiboom verplanten schijnt bijzonder moeilijk te zijn. Een moerbeiboom verplanten in zee is zo goed als onmogelijk. En toch.... Een klein beetje vertrouwen kan al genoeg zijn. Het is als een mosterdzaadje: heel klein, met grote groeikracht. Uit dat kleine zaadje kan een grote plant groeien. Misschien niet zo groot als een moerbeiboom, maar voor een mosterdplant wordt hij groot genoeg. Het is alsof Jezus wil zeggen: wees gerust, je vertrouwen is genoeg! Een heel klein beetje vertrouwen is al voldoende! Dat kleine beetje kan gaan groeien tot een stevige basis. Het vertrouwen dat je je taak zult kunnen volbrengen, bijvoorbeeld.

Vervolgens vertelt Jezus een realistisch verhaal. Over de verhouding tussen een slaaf of knecht en zijn meester. Na alles wat Jezus heeft verteld over omkering van verhoudingen, over 'deze wereld omgekeerd', over de meester die dient, zou de slaaf kunnen denken dat hij er recht op heeft om na een dag hard werken door zijn meester bediend te worden. Natuurlijk is het mooi als dat gebeurt. Dat heeft Jezus telkens opnieuw verteld. Maar je kunt er niet op rekenen. Je mag het niet verwachten. Doe nu maar de taak die is afgesproken. Zonder verwachtingen.

Onlangs hoorde ik een podcast over verwachtingen¹. Je kunt zelf dingen verlangen of dingen verwachten. Dat is mooi. Maar als je dingen van anderen gaat verwachten,

¹ Podcast *Waar het op neerkomt*, door Thijs Groot Wassink en Sonja Bouwkamp, Seizoen 3, aflevering 1, 5 september 2022, *Wat mag ik van jou verwachten? Een aflevering over verwachtingen en waarom dat voor zoveel verwarring en gedoe zorgt.*

wordt het lastig. Zolang die ander de ruimte houdt om nee te zeggen, is het goed. Zodra die ruimte er niet meer is, is het geen verwachting meer, dan wordt het in feite een plicht of een onuitgesproken opdracht. Zoals de verwachting van een ouder dat een kind na het spelen zelf het speelgoed op zal ruimen, zonder dat moeder dat eerst zegt. Of de verwachting dat manlief zelf een kopje koffie komt brengen, zonder dat daar eerst om wordt gevraagd. Wanneer je je verlangen – bijvoorbeeld naar een kopje koffie – in handen legt van een ander, dan leidt dat tot afhankelijkheid. Jouw verlangen is afhankelijk van de ander die koffie voor je maakt. Je kunt ook zelf verantwoordelijkheid nemen voor je verlangen, zo wordt er in die podcast gezegd. Bijvoorbeeld door zelf koffie te maken, of door erom te vragen. Een verwachting die niet uitkomt, leidt tot teleurstelling. Iets dergelijks probeert Jezus hier volgens mij duidelijk te maken. Verwacht niet dat je meester je bedient, zegt hij. Leg je verwachtingen niet in handen van iemand anders. Doe datgene wat binnen jouw mogelijkheden ligt, dat wat jouw taak is, dan doe je al genoeg. Een klein beetje vertrouwen is al voldoende, en als we doen wat er in ons vermogen ligt met de taken die op ons pad komen, dan komt het goed.

Maar hoe moet het dan met de vijgenboom die geen vrucht draagt, met de schapen die verdwenen zijn, met de kou en de gasprijzen, met de oorlogszuchtige taal van dictators en met het milieu? Misschien is de boodschap wel dat we allemaal mogen doen wat er binnen onze eigen mogelijkheden ligt. Als we met elkaar blijven vertrouwen dat het uiteindelijk goed komt, als we binnen onze mogelijkheden leven naar Gods wil, als we elkaar ondersteunen in omzien naar elkaar en de schepping, als we allemaal vertrouwen te kunnen groeien als een mosterdzaadje, misschien groeit dan ook het vertrouwen dat er hoop is voor ons, voor de wereld om ons heen en voor onze medeschepselen. Vanuit dat vertrouwen kunnen we Gods lof blijven zingen.

Amen